

SIONULU ROMANESCU

fóia besericésca, literaria si scolastica.

Vien'a,
1. Septembr.
1867.

Sionulu rom. ese de dóue ori pre luna, in l. si 15. a
lunei, cuprindendu o còla si diumetate. Pretiulu pre
unu anu e 4 fl. v. a., pre diumetate de anu 2 fl. v. a.
Pentru tiere afara de Austri'a se mai adauge portulu
postalu.

N^o
17

Prenumerarea se face la redactiune in seminariulu
gr. c. centralu din Vien'a (Schönlaterngasse Nr. 10),
si la p. t. domnii corespundinti. Tóte epistolele sunt
de a se tramite la redactiune francate. Corespundin-
tiile nepublicate se voru arde. Scrisori anonime nu
se primescu.

Anulu
III.

CUPRINSULU: Galileu Galilei si condemnarea sistemului kopernikanu din partea Romei (urm.). — Statutele societatei „Transilvania“ (finea). — Protocolulu visitatiunei scol. din 1866 prin scolele popor. din protopopiat. gr. c. alu Mediasului (finea). — Societatea literaria in Bucuresci. — Corespundintie: Ghierl'a (serbarea nascerei imperatului, progrese nóue intru organisarea diecesei). Siarosiu (reuniunca „Gustavu Adolfu“, si inca cev'a). Rom'a (solemnulu tridum si academi'a. tenate in onórea canonisarei santului Iosáfatu Kuncewicz). — Amvonulu: Cin'a unui boieru, (predica pre a patru-spradiecea domineca dupa rosalie). — Literatura. — Ochire prin lumea politica. — Varietáti.

Galileu Galilei

si condemnarea sistemului kopernikane din partea Romei.
(urmare.)

In restempu de siesespradicece ani, ce urmara, a observatu Galilei mandatulu capetatu si si-a tienutu promisiunea facuta in privinti'a tacerei sale. Firesce ca elu a totu speratu, cumca argumente nou-descoperite voru vedí superfluitatea opririi, ce i-se fece; candu apoi erá de asteptatu incetarea acelei'a. Insa neci lui neci vreunui contempuranu alu seu nu i succese a aflá argumente nóue, spre a refutá obieptiunile fisicali de atunci, produse incontr' sistemului kopernikanu.

Neimplinindu-se dara speranti'a acést'a, Galilei mai tardioru crediú, ca schimbarea persóneloru in Rom'a dóra, va fí produsu acolo o dispusetiune mai favorabila pentru parerea kopernikana. Deaceea in a. 1632 probá denou a si-aperá inaintea lumei opiniunile sale intr'o forma cevasi mai invelita. Prob'a acést'a casiuná o reinnoita acusare in Rom'a, a carei decursu lu vomu espune mai diosu.

Problem'a nóstra aici inainte de tóte e, a luminá mai invederatu memorat'a sentintia secréta despre doctrin'a kopernikana, adusa la a. 1616 in Rom'a contr'a lui Galilei.

Precandu noi asta-di nu ne mai indoimú despre aceea, ca sistemulu kopernikanu corespunde lucrurilor faprice din natura, vedi-bine ca nu potemu ignorá neacuratéti'a *obieptiva* a sentintiei impartasite lui Galilei. Deaceea cauta se ne para réu, cace o nefericita coincidentia a impregiurárilor aduse pre acea comisiune romana acolo, ca se rostésca o astfelu de judecata. Dara acést'a cu privire la *credinti'a nóstra religioasa* nu e de insemnate, fiendca noi catolicii nu atribuiamu infalibilitate sentintieloru ataróru comisiuni din Rom'a. Cutóteacestea insa trebuie se ne dóra, déca la o atare mesura luata din partea Romei se aréta cev'a neacuratéti'a *obieptiva*. O atare retacire, fire-ar ea cátu de curata de vreo vina subieptiva, ne atinge cu atátu mai dorerosu, déca casulu de fácia se póte esplicá ca persecutarea unui mare barbatu si ca amestecu conturbatoriu in progresulu culturei spiritului. Cu atátu mai virtosu e drept'aceea tréb'a nóstra, ca se aretámu din impregiurárilor confaptuitorie neculpositatea *subieptiva* a unei astfelu de gresieli obieptive.

Déca ne uitámu la memorat'a sentintia mai cudea-

dinsulu, aflámu, ca aceea si numesce cugetulu kopernikanu mai antáiu „*absurdu si falsu in filosofia*.“ Spre a intielege sentinti'a acést'a, trebuie se amintimu, cumca pre acele tempuri scienti'a naturei sub numirea de „fisica“ faceá o parte din *filosofi'a* aristotelica. Prim'a judecata a evaluatorilor se referesce drept'aceea la acele absurditati fisicali putative, cari, dupacumu memorarámu, ca prejudetie neinvingibili impiedecara pre atunci aprobarea invetiaturei despre misicarea pamentului. Tóte, câte a fostu spusu betranulu Ptolomeu despre starea ridiculósa, cumu o numesce dinsulu, ce s'ar ivi pre pamentu prin misicarea acestuiasi, steteáu pre ~~acelu~~ inca nerefrante, si Galilei inu si chiaru asia de pucinu sciú aici a esi la órece capetáiu, ca si judecii sei.

E usioru de preceptu dara, de ce a trebuitu comisiunea aceea se numésca parerea kopernikana o absurditate in filosofía, v. s. d. in fisic'a depre tempulu de atunci. O atare sentintia se poteá cu atátu mai virtosu asteptá, cu cátu opiniunea cea nóua se departá asia de multu de stabilitulu usu alu vorbirei si cugetarei. Afara de reu-insemnatulu Iordanu Bruno si de protestantulu Kepler in decursulu celoru sieptedieci de ani nici unu matematicu si nici unu filosofu de cev'a nume n'a fostu descinsu in arena pentru sistemulu kopernikanu. Cumu se nu se fia apucatu dara de o invetiatura asia de straina, ca cea kopernikana, cu neincredere rigorosii acci esaminatori de opiniuni captiose, oficiulu caror'a chiaru erá, de a aretá togm'a numai ceea ce se pareá a fí suspectu in vreo opiniune nóua, fara privire totodata si la preferintiele nóuei propusetiuni? Au nu se infaciáiu aici unui teologu scrupulosu, prelanga inoiolele pentru memoratele locuri biblice, inca si alte considerari? Intrég'a privire crestinesca a relatiei nóstre cátra Ddiu prin intruparea celui Nemarginitu s'a fostu dedatu pre tacute, a considerá pamentulu ca loculu de capetenia alu universului. Ómenii nu se poteáu lesne invoí cu aceea, ca acestu globu pamentescu, onoratu de Ddiu prin o asia inalta distinctiune, se lu socotésca acumu de o parte asia de pitica a universului, precumu apare dinsulu dupa conceptulu kopernikanu ca unu unu planetu singuritu in cét'a de lumi. Cà desí latímea si lungimea suprafaiei planetului fácia cu credinti'a in induratóri'a apropiare a lui Ddiu intru incarnatiune nu e in sine de cev'a insemnate, totusi pre acestu terenu poteáu se se sternésca inoiole in cei debili. Ingrigirea

teologica a trebuitu se prevéda pre atunci acelu dubiu mai târziu escandu intru animele debile in credintia, carele stă in legatura cu intrebarea: că adeva acestu micu planetu, asia de neinsemnatu in universulu intregu, cumu se se fia invrednicitu unei astfelu de apropiări a celui Nemarginitu, carele domnesce preste tóte? Si preste totu cumu se fia elu demnu de o asia mare si speciala interesare din partea lui Ddieu, precumu tiene crestinismulu că esiste acést'a necontentitu intre noi si intre Mantuitoriulu? In teologii romani trebui dara se se sternésca prea usioru presentiuulu, că sistemulu kopernikanu ar poté astfelu periclitá temeliele intregiei credintie crestinesci in anime.

Deci se intielege, că acei cvalificatori teologici, candu se apucara de judecarea noului sistemu mundanu, nu numai că au fostu preocupati de repumnantia filosofica in numele fisicei, ci pentru ingrigiri teologice au adusu cu sine si unu prejudetiu scrupulosu incontr'a acestei innoiri. Ast'a trebui cu atátu mai virtosu se se intemple, cu câtu judecat'a loru cadu chiaru in timpii, candu cu puçinu inainte unu spiritu retacitu se folosise de filosofii'a naturei spre cele mai reutatiósc atacuri incontr'a credintiei, adeva Iordanu Bruno. Si chiaru acestu Iordanu Bruno asísiderea aperase sistemulu kopernikanu alu lumei, si intr'unu modu genialu lu impletise cu filosofii'a sa naturala cea atátu de periculósa. Apoi tempulu acést'a si fàra de aceea, in urm'a turburàrilor reformatiunei, erá periodnlu cei mai fioróse neincredere façia cu pareri nóue si a celei mai neliniscitórie temeri de eresuri.

De luàm sém'a la acést'a dispusetiune a cvalificàrilor acelor'a, cu carea dinsii se apucara de insarcinarea dej'a in sine neplacuta, de a examiná parerile a use in prepusu ale unui invetiatu faimosu, vomu marurá, că pusetiunea loru dieu nu erá de invidiatu. Cercustarea, că si Galilei insu-si intru sentimentulu seu religiosu a veditu fàra indoiéla totu asemeni urme de confusiune, deórace progesele scrutarei naturei neci lui n'au potutu se i para deaun'a invederatu univere cu rigórea credintiei corecte, ast'a cercustare mai mari necasulu pusetiunei, in carea se afláu judecatorii teologici ai afaceri lui. Déca acusatulu, ca mai superioru in cerculu acestoru scrutari nóue, ar fi sciutu se dee acelor teologi lumina destula despre potintiós'a armonía a lucrului celui nou cu fidelitatea pastranda credintiei, câtu de voiosi aru fi fostu ei atunci, potendu si ei fàra scrupuli de conscientia a consenti cu rezultatele nóuei scrutari a naturei! Dar Galilei insu-si togm'a că n'a aretatu vreo medilocire segura, deórace explicarea lui cea asia de defectuósa nu fù in stare a resipi dubietàtile filosofiei (fisicei) depre atunci. Tóte acestea cautara drept'aceea se coopereze spre a sterna in gradu ca acel'a frica de opiniunea cea nóua, încátu cvalicatorii se voru fi bucuratu gasindu in tectulu s. Scripture unu punctu de opréla, carele sub firm'a *auctoritatis supranaturali* concedeá reieptarea acestei innoiri, asupr'a carei *auctoritaté naturali* inca nu eráu in stare a reversá lumina.

Incátu pentru a dóu'a observare a cvalicatoriloru, cumca parerea kopernikana contradice Scripturei, dinsii in acést'a se tienura simplu de sunctulu cuventeloru din locurile biblice. Căci au nu graescu si santii auctori numai cu atari expresiuni, cari presupunu intru cugetarea loru convingerea personala despre nemisicàrea pamentului si misicàrea sórelui? Dupa regula generala aici se padé aceea, că la o sentintia biblica strinsulu tectstu alu cuventeloru numai atunci se póte parasí,

candu nedubitate fapte de ale naturei ne silescu a presupune unu altu intielesu alu dicerei respective. De ar fi potutu Galilei demustrá apodicticu adevverulu pareri sale contr'a obieptiuniloru acelor'a ale *fisicei*, atunci cei competinti s'aru fi tienutu si *teologicesce* indreptatiti a se juní cu acea presumtiune in sine binisioru de lesnitiósa, precumca modrulu grairei in acele locuri biblice num'a se acomodéza usantie limbei si pareri ochiloru, dupacumu noi adi intielegemu acést'a cumu se cade. Insa chiaru ast'a e, că pre atunci lucrulu steteá cu totul altmintrea. Lipsiá adeva unu temeiu solidu, spre a tiené inca pre atunci din convingere naturalu-scientifica adevverulu despre misicàrea pamentului de atátu de nerestornaveru, câtu acestu adevveru se fia silitu pre eruditi a se abate de la strinsulu sensu literalu alu acelor cuvente biblice. De aici nóuei si pentru Galilei necesariei explicari a acelor cuvente biblice i se negá indreptatirea teologica, prin urmare procedur'a lui parú opusa bibliei. Noi, precumu spuseràm mai susu, nu ne potemu inchide dinaintea acelu sentimentu, precumca teologii acei'a in confusiunea loru au trebuitu se fia óresicumu voiosi, a poté prin apelare la auctoritatea supranaturala a cuventulu biblicu delaturá innoirea, ce loru li se pareá asia de suspecta.

Estmodu apoi precepemu si consecinti'a sentintieloru judecatoresci ale acelor cvalificatori. Ei afla asertiunile lui Galilei de neiertavere si false („absurde si false in filosofia“) dreptu temeiuri naturali. Numai pentru acést'a credu ei, că nóu'a interpretare biblica, ce se departá de la strinsulu sunetu alu cuventeloru, trebuie aici reieptata ca fàra valóre. Din acestu punctu-devedere se intielege judecat'a loru, dupa carea sistemulu kopernikanu ar stá in contradicatiune cu bibli'a. Sub acést'a presupunere urmà de sine sentinti'a, ~~care~~ negarea misicàrei sórelui o dechiara de *eretica* si asertiunea misicàrei pamentului de *eronea in credinti'a*.

Cea mai deaprópe urmare a causei lui Galilei deocamdata finite fù grigi'a deregutorieloru romane pentru o admonitiune a credintiosiloru, ca sistemulu kopernikanu se nu se primésca neconditionatu. Admonitiunea ast'a se presintà in forma ca aceea, că o scriere, in carea calugherulu carmelitu p. Foscarini se încerca a aperá in modu teologicu adevverulu invetiaturei pythagorice si kopernikane despre starea sórelui si misicàrea pamentului, se condamnă neconditionatu si se puse in Indicele càrtiloru oprite. Mai incolo renumit'a carte a lui Kopernik inca se oprí „*conditumatu*“, v. s. d. pana candu aceea nu se va corege. Asísiderea se mai numescu si alte mai multe scrieri, cari pentru expresiuni kopernikane deocamdata se *suspindu*, v. s. d. pana la coregerea loru suntu a se inscrie in Indice. Decretulu apoi mai adauge inca in generalu: „Câte alte scrieri, cari asísiderea voru fi invetiandu aceasi, tóte suntu de a se oprí, precumu decretulu de façia le si opresce pre tóte, le osendesce si le suspinde.“ Acést'a admonitiune aparú in form'a unui simplu decretu alu congregatiunei Indicelui, datatu din 5 Marte 1616, ear nu pre calea unui breve papalu.

Spre a castigá acumu o privire chiara asupr'a adevveratei pusetiuni, ce a luat'o atunci Rom'a façia cu sistemulu kopernikanu, nu e destulu a ne oprí la pasii de pana aici; căci asia amu poté lesne a neformá o judecata falsa si a cugetá la vreo antipatia esagerata a Romei incontr'a nóuei doctrine. De ar luá adeva cinev'a sentintiele de susu, că invetiatur'a despre starea sórelui e „eretica“ si afirmarea misicàrei pamentului e „ero-

nea în credința, de sentința finală a bisericii române sau de propria decizie a papei (ex cathedra), unul ca celălalt ar uita originea lor. Sentințele aceste n-au fost judecate auctorității supreme eclesiastice; de aceea ele sunt numai o chipsuire a evaluatorilor teologici, a caror problemă oficială e, nu a osândi, ci ca preceptori de lucru numai a presta lucrul preliminar, lamurindu materialul pentru sentința mai departe deliberanda decât congregațiunea judecătorească română. Chipsuirea lor e numai un fel de instrucțiune a procesului posibil pe această bază. Congregațiunea însăși uneori nu se alătură la parerile unei atare instrucțiuni. Ear pentru Galilei atunci nici nu se vedea a fi de lipsă un proces propriu, ci pe baza memoratelor respicării opinative a evaluatorilor se însărcina numărul cardinalului Bellarmin, cel ce cu respectatul astronomu trăia în amicizia, ca se dogănească cu bunăvoință pe amicului său și se împartășească înviațiunea, de a se lasă de opiniunile acestuia; o tractare această, a carei blândăie prea crutătoare însuși Galilei o recunoscă deplin, precum vedesc epistolele lui. Numai cându acuzatul ar fi refuzat a primi oprirea aceea, numai atunci ar fi fost nevoie a se începe procesul învizițional propriu după ordinea judetială sustătoare, și la estu casu posibilu aiépta adăușă notificare, cumca atunci are se lu aștepte închisore în prinsore de cercetare pentru procesul ulterioru.

Nici acel decretu alu congregațiunei Indicelui, în carele scrierile, ce propun sistemul kopernicanu, se oprescu, au până la coregerea lor se suspendu, nu are rangul unei decizii papale proprii, precum acestea apar în bule și brevi. Oprirea cărților acelor a fost deajunsu observată, deca cineva a vedu obediința, neținându-le fără dispensațiune personală din partea deregulatoriei bisericești. Nicidecum însă atari simple decrete ale censurei române de cărți nu au puterea, de a inferă încuviințarea personală a parerilor aflate într'însele pentru conștiința unui catolic singur cu notă de erezu și apostasia. Din obediința către biserică acum nu eră iertată cetirea și procurarea cărților acelor, și creștinii erău mai încolo dogeniți și facuți atenți la suspiciunata parerilor, ce casu oprirea acelor cărți. Ci deca cineva totuși din motive personale în leințrulu său ar fi consentit cu parerile acele, prin aceea încă nu eră dechiarat de vinovat erezului și nefidelității către credință, mai ales deca elu s'a conținut de la propagarea publică a acelor pareri. Altă ar fi firesce în privința unora astfel de pareri ale unei cărți puse pe Indice, cari, abstragându de la oprirea asta, sunt încă de mai înainte notate ca eretice prin o sentință bisericească formală, dată decâtă unu conciliu sau macaru decâtă unu pontifex „ex cathedra”. Dara lucrul nu stetea așa cu sistemul kopernicanu; pentru că nici o sentință bisericească de mai înainte nu l'a fostu reieptat, și față cu elu nici nu esetea vreă alta decizie auctoritativă, decâtă simplă aceea oprire a censurei de cărți.

(va urmă.)

Statutele societății „Transilvani” pentru ajutorul studenților rom. din Transilvani și partile ei.

(finea.)

Adunarea societății.

Art. 17. Presedintele convoca adunarea societății la fiecare trei luni. La casu de trebuință se poate convoca și mai demultori în sesiune extraordinară.

Art. 18. Adunarea se convoca la resedința comitetului în București.

Art. 19. Membrii adunării sunt:

- a) Membrii comitetului.
- b) Acei domni membri ai societății, cari au luat inițiativa întemeierii ei. De acești se voru ține și acei domni studenți români de la academie și universități, cari până la finele acestui anu 1867 voru binevoia a cere înscrierea domniei lor în registrul membrilor societății.
- c) Acei domni membri ai societății, cari, prelungă minimulu de 12 sfânti pe anu, voru răspunde societății odată pentru totdeună sumă de doisprădiece galbini. În fine
- d) Acei, cari în cursu de cinci ani au indeplinitu regulatu toate obligațiunile de membri ai societății.

Art. 20. Presedintele societății deschide adunarea prin o dare de seama, în numele comitetului, despre starea societății.

Art. 21. Deciziunile societății se facu prin majoritate relativă de voturi.

Art. 22. Membrii absenti se considera ca învoiti cu deciziunile adunării.

Art. 23. Membrii comitetului ieau cuventulu, dară nu votă în afacerile, în cari suntu detori răspundere.

Art. 24. Procesele verbale ale adunării se redigu, sub preveghierea presedintelui, de trei sau mai multi secretari aleși din sinulu adunării dintre membrii, ce nu facu parte din comitetu.

Art. 25. Atribuțiunile adunării sunt:

- a) Alegerea comitetului prin votu secretu.
- b) Esaminarea socotelor din fiecare trimestru.
- c) Alegerea comisiunilor necesarie. Anume socotelele voru fi esaminate de o comisiune, carei se voru prezintă toate registrele. Astă comisiune va prezintă adunării unu raportu, opinându
- d) Votarea bugetului.
- e) Modificațiuni în statute nu se potu face, decâtă fiindu prezinti două treimi din numărulu totalu alu membrilor adunării, și numai cu majoritate de două treimi a celor prezinti. Asemeni propuneri trebuie a fi subscrise de cinci membri prezinti ai adunării.
- f) Deciziuni asupra verficaror medic, prin cari s'ar poté mai usor ajunge scopulu societății.

Art. 26. Adunarea gasindu de trebuință a convoca vreodata pe toti membrii societății fără deosebire, va decide această prin majoritate de două treimi din numărulu totalu alu membrilor adunării. În asta sesiune se va vota de mai înainte și regulamentul, după care au se fia conduse debaterile acelei adunări generale și extraordinare. Totu adunarea societății va ficsă de mai înainte și obiectele, asupra caror va avé a fi consultată adunarea generală.

Comitetulu societății.

Art. 27. Comitetulu se compune din 15 membri: unu presedinte, doi vicepresedinti, unu primu și unu alu doilea secretariu, unu casariu, și alti nouă membri.

Art. 28. Membrii comitetului se alegu de adunarea societății pe unu anu. Ei potu fi realesi.

Art. 29. Cerendu trebuință, comitetulu poté se numesca subcaseari, contabili și subsecretari.

Art. 30. Presedintele convoca comitetulu celu puțin odată pe luna la di antăia.

Art. 31. Deciziunile se facu prin majoritate de voturi.

Art. 32. In lips'a presiedintelui atributiunile lui le indeplinesce unulu din vicepresiedinti, delegatu de presiedinte.

Art. 33. Comitetulu represinta soçietatea in afara, ingrigesce de averea soçietatei si de observarea statuleloru, si esecuta decisiunile adunarei.

Art. 34. Tóte chartiele in numele soçietatei si alu comitetului au se fia subscribe de presiedinte si unu secretariu.

Art. 35. Comitetulu va depune la finele fiacarui trimestru banii incaseati la unu locu siguru, ca se fructifice. La casu, candu in decursulu unui trimestru banii incaseati aru ajunge la sum'a de 30 galbini, comitetulu e obligatu a i depune se fructifice inainte de implinirea trimestrului.

Art. 36. Registrele voru tiené in evidintia tempulu, de candu, si sum'a capitalului, ce fructifica.

Art. 37. Comitetulu este responsabilu adunarei de tóte actiunile sale.

Art. 38. Soçietatea incepe anulu cu 1. Iuliu 1867.

Art. 39. Scopulu acestei soçietati, pentru ajutoriulu studintiloru romani din Transilvani'a si pãrtile ei, nu se póte schimbá niciodata, fãra a se desfientiá insa-si soçietatea.

Art. 40. La casu, candu soçietatea s'ar desfientiá, fondulu ei va trece negresitu la Asoçiatiunea transilvana pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu.

Aceste statute s'au votatu definitivu in a trei'a siedintia a adunarei soçietatei „Transilvani'a”. Bucuresci, 30 Iuniu 1867, in localulu gimnasiului Mateiu-Basarabu.

Presiedinte soçietatei „Transilvani'a”:

A. Papiu Ilarianu.

Secretariu:

Procopiu.

Protocolulu visitatiunei scol.

pria scóelele popor. din protopopiat. gr. c. alu Mediãsiului

(intreprinse in Noembre si Diecembre 1866 de T. V.

Bourz'a, inspectoru scol.)

(finea.)

12. *Mórdesiu*. In parochi'a acést'a suntu 200 suflete gr. c.; prunci apti de scóla suntu 23. Edificiu propriu de scóla comunale inca lipsesce, insa este locu de scóla asemnatu de la a. 1859; acumu se facu pregatiri in materialu si pentru edificarea scólei; este insa casa de scóla a docintelui, in carea se instruéza pruncii gratuitu. De salariu este fipsatu de o familia cu copii optu cupe de bucate si de la cei fãra de copii 4 cupe. Invetiamentulu se propune numai in limb'a rom.; insa de observatu este aceea, cà poporulu atãtu-i de méseru, câtu pruncii scolastici din caus'a méseriei suntu lipsiti de abecedarie si alte càrti scolastice. De docinte este togmitu Ambrosiu Radulu, abs. de IV. clasa normale in Mediãsiu.

Mórdesiu, 11 Diec. 1866. Efori'a bes.: Ioane Munteanu m. p., parochu locale; Nicolau Morariu, curatoru; Elia Munteanu; Davidu Radulu; Nicolau Opriceanu; Iacobu Ignatu; Nicolau Fluturu. Ambrosiu Radulu m. p., docinte gr. cat.

13. *Petrisatu*. In acést'a parochiã sunt 200 suflete de religiunea gr. cat., eara prunci apti de scóla suntu cu totulu 24. Edificiu scolasticu a fostu, dar fiendu loculu rovinosu, s'a ruinatu cu totulu; trebuindu dar altu locu de scóla, s'a facutu apelare la maritulu comitatu alu Albei-de-susu, ci inca pana in tempulu presinte n'a esitu nice o resolutiune; poporulu almintrea e prepa-

ratu cu tóte celea necesarie, ca indata-ce va fi loculu asemnatu, numaidecãtu se se apuce de edificarea scólei; s'a inchiriatu insa ca casa de scóla cas'a lui Ioanu Cerni'a, carea e edificata din materia solida, fiendu fórte apta pentru scopulu acést'a. De salariu s'a sistemisatu, annuatim' 20 fl. v. a. si trei orgie de lemne. Cursulu scol. duréza de la 1. Noembre pana in ultim'a Apr. Instruarea, prunciloru se face numai in limb'a rom. De docinte este togmitu Mironu Raiculu, abs. de III. cl. gimn. in Sabiiu.

Petrisatu, 12 Diec. 1866. Efori'a bes.: Nichie Raiculu m. p., parochu gr. c. locale; Ioanu Cozi'a, curatoru; Vas. Pop'a; Paulu Cerni'a; Ioanu Cerni'a; Nicodemu Niagu; Ioanu Munteanu; Ioanu Raicu. Mirone Raiculu m. p., docinte gr. cat.

14. *Siol'a*. Acést'a comuna e intréga de religiunea gr. cat.; prunci apti de scóla suntu la-olalta 39. Edificiu de scóla este proprietatea comunei bes. si este edificatu la a. 1833 din materia solida; elu contine dóue odai si o culina, sub acestea este celariu; edificiu este bine conservatu, coperitu cu tiegle si e asediatu togm'a langa beserica pre o pustiune placuta; marimea odailoru mesura in lumina: cea dinainte in lungime 2 orgie 5 urme si in latíme 2°, cea dinderetu mesura in lungime 1 1/2° si in latíme 2°, eara tind'a in asemenea marime ca si odai'a cea dinderetu. Invetiamentulu se propune numai in limb'a rom.; salariu sistemisatu este, annuatim' de la fiacare familia 8 cupe de bucate, carile computeate in bani forméza o suma de 30 fl. v. a.; afara de aceste mai are docintele inca atãte lemne de focu, câtu are trebuintia preste anulu intregu. De docinte este togmitu Vas. Lazaru, abs. de III. cl. gimn. in Sabiiu.

Siol'a, 13 Diec. 1866. Efori'a bes.: Ioane Guti'a m. p., parochu gr. cat. locale; Georgiu Iosipu, curatoru; Bas. Stefanu; Iac. Prundu; Eremia Neagu; Gligoru Ghidea; Ispasu Lupu, etc. Vas. Lazaru m. p., docinte.

15. *Ibisdorfu*. Aici suntu 540 suflete de rel. gr. c., eara prunci apti de scóla fetiori si fetitie suntu 60. Edificiu de scóla e alu comunei besericesci si e edificatu la a. 1858 din materia solida, carele dinafara mesura o lungime de 10°, eara in intru are trei despartimente: celu dinainte mesura in lungime 3 1/2°, eara in latíme 3°; a dóu'a odaia, adeca cea din medilocu, mesura in lungime 2 1/2°, eara in latíme 3°; cea dinderetu 3° in lung. si 3° in lat. Invetiamentulu se propune numai in limb'a rom., si preste tempulu de iérna. De salariu invetiatorescu este togmitu de fiacare pruncu 8 cupe de bucate si 10 cr. v. a., carile computeate fiendu la-olalta forméza o suma de 36 fl. v. a. De docinte este constituitu Nicolau Doctoru, abs. de IV. clas. gimn. in Blasiu.

Ibisdorfu, 14 Diec. 1866. Efori'a bes.: Nicolau Doctoru m. p., parochu gr. c. locale; I. Luc'a, curatoru; I. Munteanu; Nic. Darlosianu; I. Luc'a; I. Pop'a; Precupu Neghirla; Onicu Mohanu. Nicolau Doctoru m. p., docinte gr. cat.

16. *Sieic'a-mare*. In parochi'a gr. c. a Sieciei-mari se afla 560 suflete gr. cat., eara prunci apti de scóla la-olalta suntu 80. Edificiu de scóla comunale pana acumu inca nu se afla, locu insa de scóla este asemnatu si comun'a politica este indetorata a sucurge cu ajutorie din medilócele comunali, deórace si scól'a ev.-luterana din acestfelu de medilóce s'a edificatu. Pruncii acumu ambulatori la scóla se instruéza in cas'a propria a docintelui. Cursulu scol. e celu obicnuitu si pre aiurea. Invetiamentulu se propune numai in limb'a rom. De salariu anuale este fipsatu de fiacare pruncu aptu de a amblá

la scóla 8 cupe de bucate si 10 cr. v. a. Ca docinte stabilu este constituitu cu decretu de la a. 1862 Ioanu Ciortea.

Sieic'a-mare, 10 Ian. 1867. Efori'a bes.: Aaronu Domsia m. p., parochu locale; Ioanu Blotoru, curatoru; Iac. Visie, v. curatoru; Tom'a Rochieriu; Nicolau Cherciu; Michailu Orlandea; Ioachimu Bucsi'a; Dumitru Orlandea. I. Ciortea m. p., docinte.

17. **Hasiagu**. Aici se afla 200 suflete gr. c.; prunci apti de scóla la-olalta suntu 12. Edificiu de scóla comunale nu se afla, singuru din accea cauza, cãci oficiulu comunale se opune cu tóta tari'a a asemná unu locu aptu de scóla; invetiaceii scolari se aduna in cas'a docintelui, carea in sa nu-i asia acomodata, ca intr'ins'a se se póta face progresulu poflitu. Cursulu scolasticu e fipsatu preste iérna. Invetiamentulu se propune numai in limb'a rom. De salariu este sistemisatu ,annuatim' 24 fl. v. a. De docinte este constituitu ca stabilu cu decretu de la a. 1862 Nic. Suciú, abs. de I. clasa gimn. in Sabiiu.

Hasiagu, 10 Ian. 1867. Efori'a bes.: Ioane Fraticiu m. p., parochu gr. cat. locale; Mateiu Stoi'a; Eremia Çop'a; Nic. Stoi'a; Nic. Belascu; I. Drobcicu. Nic. Suciú m. p., docinte gr. c.

18. **Sieic'a-mica**. In acést'a comuna suntu 520 suflete gr. c.; prunci apti de scóla suntu 46 fetiori si 32 fetitie. Edificiulu propriu de scóla inca lipsesce; este in sa loculu asemnatu, precumu si materialulu adunatu, ca in primaver'a venitória se se cladésca scóla. Invetiaceii se instruéza in presinte in cas'a lui Iosifu Comanu, carea e inchiriata pentru scóla. Cursulu scol. duréza numai preste iérna; salariulu invetiatorescu este fipsatu ,annuatim' in 30 fl. v. a., eara de docinte stabilu este constituitu Samuele Fraticiu, abs. de clasele normali si provediutu cu decretu de la a. 1865.

Sieic'a-mica, 11 Ian. 1867. Efori'a basericésca: Elia Lupu m. p., parochu loc.; Teod. Comanu; Elia Almoreanu; Chirionu Ioanu m. p.; Ioanu Campianu m. p.; And. Lupu; Elia Munteanu; Nicolau Ioanu; Onutiú Lupu; Petru Tieglariu; Chirionu Pop'a; Onu Visie. Samuele Fraticiu m. p., docinte gr. c.

19. **Curciu**. In parochi'a acést'a se afla 250 suff. gr. c., ear prunci apti de scóla suntu 9 fetiori si 11 fetitie. Scól'a comunala s'a edificatu din materia solida, dar inca nu-i de totu gat'a; incaperile destinate pentru scóla suntu dóue, un'a mesura in lungime 3° ear in latíme 2°. In presinte se aduna pruncii in cas'a docintelui; cursulu scol. e celu indatinatu si pre aiurea. Se propune numai in limb'a rom. Salariulu invetiatorescu e determinatu de fiacare pruncu aptu de scóla 8 cupe de bucate si 16 cr. v. a. De docinte este constituitu de la a. 1864 Georgiu Pompiliu, abs. de scólele norm. in Mediásiu.

Curciu, 27 Ian. 1867. Efori'a besericésca: Aaronu Nitiulu m. p., par. gr. c. loc.; Dumitru Pusicasiu; I. Barsanu; Dumitru Albu m. p.; I. Munteanu; Tom'a Badarinza; Ioanu Coldea; Nic. Rusu. Georgiu Pompiliu m. p., docinte loc.

20. **Bogaciu**. In parochi'a acést'a se afla 250 suff. gr. c.; prunci apti de scóla suntu 6 fetiori si 7 fetitie. Scóla propria com. nu este edificata; pruncii aici nu ambla de feliu la scóla, nece poporul e in stare a solvi unu invetiatoriu, desí in locu se afla Ioanu Çop'a ca abs. pedagogu de Orlatu.

Bogaciu, 28 Ian. 1867. Efori'a besericésca: I. Costea m. p., par. gr. c.; Ioachimu Vladu, curatoru; Nic. Selagianu; Germanu Vasilie; Ioach. Albulu; Nic. Lepintianu.

21. **Veltiu**. Aici se afla 500 suflete gr. c., eara

prunci apti de scóla suntu preste totu 39. Scól'a com. e edificata din materia solida si e coperita cu tiegle; ea contine trei despartimente, dintre cari dóue mesura fiacare câte 3° lung si 2½° lat.; alu treilea despartimentu mesura in lung. 2° si 2½° lat. Invetiamentulu se propune numai in limb'a rom. si preste iérna. Salariulu invetiatorescu e sistemisatu ,annuatim' in 75 metrete in naturalie, carele ecvivaléza cu 75 fl. v. a. De docinte e constituitu de la a. 1863 Lucianu Plesi'a, abs. de II. clase gimn. in Blasiu.

Veltiu, 29 Ian. 1857. Efori'a bes.: Basiliu Aaronu m. p., parochu gr. c. locale; Vas. Siusiu, curatoru; Petru Popoviciu; Greg. Bogdanu; I. Siusiu; I. Dragomiru; Michailu Craciunu. Lucianu Plesi'a m. p., docinte gr. c.

22. **Basn'a**. In acést'a parochi'a se afla 512 suff. gr. c.; prunci apti de scóla suntu 26 fetiori si 22 fetitie. Edificiulu de scóla s'a edificatu pre o pusetiune fórte placuta si fórte elegantu, s'a redicatu in decursulu anului trecutu; elu contine in sine trei despartimente, dintre cari unulu e destinatu pentru instruarea prunciloru, carele mesura 3° lung. si 2½° lat.; alu doilea despartimentu e destinatu pentru locuinti'a docintelui si mesura 3° lung., 2° lat.; alu treilea are in lung. 3° si in latíme 1°; sub locuinti'a docintelui se afla celariu. Cursulu scol. tiene sub decursulu iernei. Invetiamentulu se propune in limb'a rom. De salariu este sistemisatu o suma de 10 fl. si 40 metrete ,annuatim'. De docinte este constituitu de la 1864 Ioanu Ratiu, abs. de V. clasa gimn. in Blasiu.

Basn'a, 29. Ian. 1867. Efori'a bes.: Michaele Marculetiu m. p., parochu gr. c. locale; Petru Lupu, curatoru; I. Campianu; Ioanu Popoviciu m. p.; Iac. Botorogu; Ioanu Ciungariu; Georg. Bichisiu; Vas. Sile. Ioanu Ratiu m. p., docinte gr. c.

23. **Mosin'a**. In parochi'a acést'a se afla 200 suflete gr. cat.; prunci apti de scóla suntu la-olalta 23. Edificiu de scóla nu este, locu s'a asemnatu de la 1864; poporul pana acumu fiendu ocupatu cu repararea beserecei, n'a fostu in stare a edificá si scól'a, este in sa casa de scóla inchiriata, a carei'a proprietariu e Dumitru Deacu. Invetiamentulu se propune numai in limb'a rom. De salariu invetiatorescu este fipsatu ,annuatim' 20 fl. v. a. De docinte neaflandu-se altulu mai aptu, s'a constituitu interimalminte pre anulul curentu Ioanu Popoviciu, carele a studiatu in scól'a poporale gr. cat. si rom. cat. din Mediásiu.

Mosin'a, 24 Diec. 1866. Efori'a bes.: Michaele Popoviciu m. p., parochu gr. cat. locale; Teod. Deacu; Nic. Banca; Teod. Cristea; Petru Popoviciu; Dumitru Deacu. Ioanu Popoviciu m. p., docinte locale. *)

Societatea literaria in Bucuresci.

Precãtu ne permite spatiulu din columnele diuariului nostru cosantite literaturei, nu potemu a nu ne intórce si noi privirile calduróse cãtra capital'a Romãnei libere, unde acumu suntu concentrati represintan-

*) Moral'a ce amu poté-o trage din cetirea estui protocoilu, ar fi accea, cã in cercustãri ca si celea din protopopiatulu Mediásiiului n'ar stricã, candu s'ar aplicã in privinti'a scóleloru nòstre poporali mesur'a svatãta in nru. 12 din a. c. alu „Sionului r.“ Seau inca si mai bine ar fi, dèca in atari satuletie s'aru intemeiã scóle poporali romãnesci, gr. catolice si gr. orientali totodata, v. s. d. scóle paritetice. Noi avemu in patri'a nòstra scóle normali si gimnasiali, unde instruéza fãra óbreare greutate câte 3—4 catecheti, penitrucã fiacare studente se si-pòta invetiã religiunea parintiésca. In scóle elementarie romãnesci paritetice aru avé amestecu numai doi catecheti, prin urmare dificultatea putativa ar fi inca si mai mica.

tii tuturor provinciilor, pe cari prevedintiei dideesci i-a placutu a le implé cu sange si sufletu romanescu.

Sublimu este scopulu, pentru carele reprezentantii romanimei s'au concentratu in Bucuresci! Căci ce este mai sublimu, decâtu a ne redică monumentulu salvatoriu, dupa carele demultu, fôrte demultu aspirá anim'a Romanului, ce arde de dorulu de a-si reluștrá talentulu încâtv'a obfuscatu si ruginitu de furi'a si evenimentele intunecóse ale secliloru trecuti? Nobila este misiunea loru. Ei suntu chiamati spre a duce in deplinire oper'a marétiá, de a pune fundamentu stabilu la tesaurulu literaturéi nóstre, de a asiediá temelíá solida la esistintí'a nóstra natiunale. S'au concentratu Ciceronii romani, ca dandu man'a la-olalta, cu armele prudintiei si eruditiei loru, se invinga divergintiele, ce flatéza *gramatic'a* si *dictiunariulu* scumpei nóstre limbe, si asia se le reduca la o unitate completa.

Fratii nostri depreste Carpati ceea ce nutriáu in anim'a loru făcia cu acesti óspeti iubiti, au sciutu a o manifestá prin semne vizibili. Primirea, ce le-au facutu si carea s'a templatu in 31 Iuliu, a fostu nu numai in privintí'a pompei o adevérata „primire regalé“, precumu recunósce dechiaratiunea unui dintre primiti, ci si in privintí'a intensitatei sentimenteloru un'a dintre cele mai cordíali, ce numai foculu iubirei fratiesci le a potut'o dictá. Betrani, juni, femei, copii, toti alergáu intru intempinarea membriloru șocietatiei, a fratiloru din departare, conformu prochiarnatiunei primariului din Bucuresci d. C. Panaiotu, carea intre altele suna asia: „Se miergemu dara cu totii, cu totii se grabimu, se i intempinámu la intrarea orasiului nostru, cu o óra mai înainte se ne potemu inveselí de o atátu de scumpa si marétiá privire; se ne imbracámu cu haine de serbatóre, se ne impodobimu casele in trecerea loru, si cu totii impreuna se le orámu buna venire; cu totii impreuna se le marturisimu inea odata, cu cătu doru si cu căta nerabdare i adastámu!“

Si intr'adeveru mirii asteptati si sosira. Presiedintele comitetului instituitu pentru acést'a ceremoníá d. Ioanu Falcoianu este celu de antáiu, carele bineventéza sosirea loru. Cuventele sale fúre acompániate de strigările cele mai entusiastice de „se tráiesca Romaní'a!“ Abia liniscea erá restabilita, candu mai antáiu d. Hodosiu, dupa aceea d. A. Romanu, respundiendu domnului Falcoianu in terminii cei mai dulci si mai afectuosi, saluta pre fratii liberi din Romaní'a libera, vorbescu despre unitatea limbei ca scopulu, ce i-a conchiamatu, si le multiamescu pentru primirea, ce le facura. Aceste tóte provocaru orári poternice, porcese din cea mai viua impresiune, pana-ce membrii Șocietatiei literarie se departara in trasurele, ce le eráu destinate.

Sér'a apoi membrii Ateneului romanu dedera unu micu banchetu in onórea nou-sositoru, la carele fúre invitati mai numai literatori si reprezentanti de ai presei de dí. La acestu banchetu a toastatu mai antáiu d. V. Alesandrescu pentru bunavenirea reprezentantiloru tuturor provinciiloru romane, dupa aceea d. Romanu penrru Romaní'a libera, si in fine ilustritatea sa d. episcopu de Argesiu pentru Domnulu Romaniloru Carclu I.

In diu'a urmatória, 1. Aug. st. v., a fostu deschiderea oficiale a Șocietatiei, carea in absintí'a domnului ministru alu instructiunei publice s'a facutu decâtu d. Stefanu Golescu, carele lasandu a se cití raportulu ministrului cătra locutientí'a domnésca, prin carele s'a cerutu si s'a incuvientiatu instituirea acestei mari si natiunale șocietati, provocá Șocietatea se se constituie si

puse la dispusetiunea Șocietatiei fondurile, cu cari este dins'a si pana acumu inzestrata. — D. V. Alesandrescu Urechia luà cuventulu dupa d. ministru. Miere si poesía curgeá din gur'a acestui oratoru! Vorbelc d. sale de toti aduncu sentite, cari vibráu de cugetarea intregéi natiuni romane, a facutu se tréca in audítoriu unu fiuru poternicu si se se cutremure sal'a sub petióre de aplause. Dupa-ce oratorele spune, că fratele nostru Macedo-romanulu de mai multi secli, din tempii de gloria ai Asaniloru, gemuse sub jugulu strainu, sustienendu martiriulu cu resemnatiune, se intórce si descrie balsamulu, cu carele Romaní'a libera in anii mai depre urma potú acoperi ranele lui. Spune că la invoirea guvernamentulu M. S. Sultanulu i-s'au deschisu scoli romanesce in comunele Bitoli'a, Avel'a, Cu-Furc'a, Brez'a, Smeisiu si S. Marino; că deasemenea o scóla speciala macedo-romana s'a deschisu si in Bucuresci. Vorbesce apoi de unu sufletu nobilu nascutu sub verdele frundisiu alu poetiloru munti ai Macedo-romaníei, de sufletulu lui Evangeliu Zapa, carele n'aveá alta aspiratiune mai viua, decâtu a vedé unificarea, contopirea dialectulu macedo-rom. cu acel'a alu Romaníei traiane. Deaceea E. Zap'a cu mai multi ani înainte de mórte depusese la tesaurulu romanu o suma mai bine de 5000 galbini, cu carea se se incépa edificarea templulu nostru natiunale — gramatic'a si dictiunariulu limbei romane. Elu otari la mórte-si, că legatariulu seu universalu se aiba a respunde in perpetuitate totu pentru redicarea literaturéi rom. căte o miie de galbini pe fiacare anu, si asecurá acestu venitu cu ipoteca eterna in mosiele, ce lasá. „Se ne amintimu, díce d. V. A. Urechia, in acést'a dí, in carea inaugurámu șocietatea, ce va dispune de dotatiunile lui Zap'a, se ne amintimu de elu in modu demnu de cultur'a si seclulu, in care traimu, si demnu de acea amóre a romanismulu, carea a implutu viatí'a lui. Acea marmure rece (bustulu), carea va pastrá in sal'a Șocietatiei literarie suvenirea generosulu ei donatariu, o va incaldí caldur'a iubirei si a respectulu nostru. Onóre lui Evangeliu Zapa!“ — Urméza apoi d. Cipariu, carele salutat cu iubire si entusiasmu se suie pe tribuna, si multiamindu de bun'a primire, a definitu scopulu curatu literariu alu acestei Șocietati, fiendca de alte interese ale Romaníei se ingrigesce patrioticulu regimu alu ei; finesce apoi facundu apelu la infratírea tuturor. Orári unanime si prelungite au spusu oratorului, că multimea, ce impleá sal'a si piati'a, l'a intielesu. — Intermedie musicali de diferite cantece natiunali din tóte provincieles romanesce au formatu partea artistica a acestei solemnítati natiunali. — Cătra fine d. I. Brateanu dechiará, că M. S. Domnitoriulu Romaniloru si-regreta absintí'a, provocata de unele impregiurári indepindinti de vointí'a sa; in sa indata-ce toti membrii Șocietati voru fi de făcia, nece Marí'a Sa nu va pregetá de a asiste la serbare. — Dintre agentii poteriloru straine eráu de făcia agentele Italiei si cancelariulu consulatulu Serbiei. —

Antáia siedintia s'a tienutu domineca in 6 Aug. in sal'a Ateneului, decorata ca si la inaugurarea Șocietatiei. In fundulu salei erá asediatu portretulu Mariei Sale Carolu I. in marime naturale; deadrépt'a unu tablou reprezentandu pe Remus si Romulus, copiii nutriti de o lupa; deastang'a cart'a romanimei, ce contineá Moldov'a, Valachí'a, Transilvani'a, Besarabi'a, Bucovin'a, Maramuresiulu, Banatulu. Apoi pre unu altu pariete erá tabloulu reprezentandu pre Michaiu Eroulu calare, in proportiune gigantica, cu privirea profunda, cu man'a intinsa

aretandu statu'a Romaniei infasiorata de tricoloru, redicandu cu maiestate stindardulu ei victoriosu. Bustulu lui Ev. Zapa si-pastrase locul, unde fuse inauguratu, adeca in midloculu salei Societatiei. In ambele coltiuri ale salei in partea, in carea era tronulu, falfaiu doue stindarde de dimensiuni forte mari; pe celu din drepta tronului era inscriptiunea latina: „*Reduxit nos ad memoriam sanguinis et patriae nostrae*“, (ne readuse amintirea sangelui si a patriei nostre), imperatoarele Ionitia alu Romano-Bulgariloru dice acest'a in epistol'a sa cãtra pap'a Inocentiu III.; pre celu din stanga erau scrise aceste cuvinte ale lui E. Quinet: „*La langue est leur titre de noblesse au milieu des barbares.*“ (limb'a este titlulu lor de nobletia in midloculu barbariloru); ambe aceste inscriptiuni amintiau Romaniloru nobilea loru origine si le diceau, se nu uite, ca „nobletia oblega.“ Stindarde mai mici cu insemnele totoror provincieloru erau asediate giuru impregiuru; presub ele unu siru de tablouri, cari represintau pre toti barbatii, cu cari se falesce Romani'a, si din distantia in distantia initialele M. S. Carolu I., facute din flori albe, pareau a dice acestoru mari Romani: „Sum preintre voi, cu voi, cu cugetarile si aspirarile vostre inalte si patriotice.“ Deadrepta si deastanga tronului se inaltiau doue gradarie in forma piramidale, cu insemnele totoror scientieloru, totoror artiloru. In ambele anghiuri din fundulu salei asemenea se inaltiau doue pedestale maretie acoperite de flori, pe cari erau asediate doue busturi ale lui Stefanu celu mare; mai erau ghirlande de verdetia si de flori, apoi o multime de obiepte menunte, cari incantau privirea, — multiamita zelosului d. V. A. Urechia pentru art'a, cu carea a sciutu a le arangia.

Siedinti'a solemna a Societatiei se incepun prin intonarea imnului nationale decãtra corulu conservatorulu cu acompaniare de orchestru. Dupa acest'a d. V. A. Urechia dede citire diferiteloru relatiuni despre membrii, cari n'au sositu inca, precumu si unui numeru mare de felicitari si orari, adresate Societatiei din tote partile romanimeii. — Dupa dinsulu d. ministru alu instructiunei publice I. Brateanu anuntia publicului, ca M. S. desi acumu nu se afla de faia, in sa tiene multu a veni, indata-ce toti membrii voru fi intruniti; multiamesce membriloru Societatiei, ca au ascultat vœcea Romaniei si s'au intrunitu in capitala; si apoi tienun unu discursu, carele provocã aplause frenetice, de cari a fostu intreruptu mai demulteriori si cari, candu fini, erau ca unu tunetu, ca unu cutremuru, ce dureza tempu indelungatu. — Apoi d. Cipariu, urcandu-se pre tribuna, facu istoriculu limbei romane intr'unu modu, ce probeza iscusinti'a, aduncimea studiiloru si cercetariloru d. sale in ast'a materia. Cele mai simpatice si caldurese aplause spusera domnulu Cipariu iubirea si inalt'a stima, ce resentu toti pentru d. sa. — D. Eliade Radulescu i-urméza, si definesce limb'a, deosebitele ei alterari, modificari, perfectiunari si decadentie, cu cunoscut'a d. sale cunoscintia. Caldurese aplause respunsera domnulu Eliade. — Aici se facu o pausa, in carea d. Balabanu, elevu alu conservatorulu, cantã cu o voce forte frumosa si simpatica cantulu lui Balcescu morinte, acompaniatu pe pianu. — Incetandu aplausele caldurese, d. T. Laurianu a luat cuventulu. D. sa inca tratéza materi'a, despre carea a vorbitu d. Eliade, si inca este aplaudatu cu caldura. — Ilustritatea sa episcopulu de Buzeu luandu apoi cuventulu, intre altele vorbesce asia: „Limb'a greca ajunsese a fi la noi limb'a salonelor, si se privia ca o injosire vorbirea frumosei limbe roma-

nesci; acumu de catv'a tempu limb'a francesa a inlocuitu pre cea greca, si limb'a romanésca e totu despretiuita! In salone nu se vorbesce, decatu franciosesce, si molipsirea a trecut chiuru in poporu. Ore atatu de indiositoria se fia limb'a stramosiloru nostri? Merita ea ore se fia atatu de despretiuita? Nu; ea incepe acumu a fi pretiuita, cumu merita, si Societatea literaria o va pune la inaltimea, ce i se cuvine.“ Mai amintesce p. episcopu, ca d. Laurianu in discursulu seu a disu, cumca bibliotec'a lui Constantinu Cornescu Oltenitanu, carea contineã monumente remarcabile pentru limb'a si literatur'a romana, s'a pierdutu. „Nu s'a pierdutu, Domniloru, dice s. sa; ea este la mine, si sum fericitu de a o poté pune la dispugetiunea Societatiei literarie.“ Aceste din urma cuvinte fure primite cu cele mai entusiastice si prelungite aplause. — Solemnitatea se fini prin nemoritoriulu „Resunetu“ a lui Andreiu Muresianu „Destépta-te Romane,“ dupa care d. Eliade dechiarã siedinti'a de inchisa.

In fine mai insemnamu, ca alegerea provisoria a cancelariei Societatiei, conformu art. 5. din regulamentu, se facu, luandu-se de principiu etatea. Asia de presiedinte fu alesu d. Ioanu Eliade Radulescu, in etate de 65 ani si avutu de merite pre campulu literaturei; de v. presiedinte d. T. Cipariu, de 63 ani, ca unulu, ce si devotase tota viati'a sa scientieloru; ear secretari se facura dd. V. Alesandrescu Urechia directorulu despartiem. ministerialu alu instructiunei publice, profesorii Macsimu, A. Romanu, si I. Sbir'a din Bucovin'a.

Ddieulu indurariloru lase asup'a capetelor loru recoritori'a bore a binecuvetarei sale, si incoroneze nesuintiele lor literarie cu succesulu fericitu, ce Romanulu cu atat'a sete lu doresce!

I. V.

Corespondentie.

Ghierl'a, 18 Augustu 1867.

Diu'a de 18 Augustu fu pentru noi o di de bucuria, o di solemna, o di de mare insemnatate, in carea, prelanga stralucit'a serbare a schimbarei la faia a Mantuitoriulu n. I. Christosu, serbarãmu si diu'a nascerei Maestatiei sale prea bunului nostru monarchu, rege apostolicu incoronatu Franciscu Iosifu I., ca a unui parinte a totoror poporeloru desub sceptrulu domnitoriei case habsburgice, carea cu o iubire invapaiata s'a aretatu totdeun'a si se areta cãtra tote natiunalitatile desub scutul domnoriei sale, spre sustarea si consolidarea pazei intre tote viscolele si furtunele, faia cu elementele eterogene, si conformu devisei maestatie „unitis viribus“ lucrandu spre inaltierea tronulu, inflorirea tierelor, redicarea culturei natiunalitatiloru si a civilizatiunei acelor'a, poftindu lucrare amesuratu simbolulu maestaticu de la dinsele ca unu tribut subditalu, iubindu-se impromutatu, promovandu unulu altui'a binele privatu si publicu, fara de care viati'a omenésca, securitatea privata si publica e numai unu chaosu, si fara care o reutate surupa pe alt'a si nu se pote ajunge scopulu finale, nu fericirea mundana si cerésca.

De astfelu de sentimente caldurese patrinsa fiendu si poporatiunea cetatiei nostre, dupa-ce in preser'a dilei iluminã totu orasiulu si band'a locale esecutã mai ant aiu imnulu imperatescu si mai multe cantece natiunali, entusiasmulu iubirei cãtra Maiestatea sa se pareã a nu mai avé capetu. Diu'a urmatoria se adunara cu micu cu mare mai antaiu in baseric'a r. e. de ritu armenescu, dupa aceea in baseric'a gr. c., dimpreuna cu tote bransiele civili si militare aflatorie in acestu orasiu, imbracati fiacare in uniform'a preserisa si incantati de publiculu numerosu. Aici decurse sierbitiulu sacru, pontificandu ilustritatea sa d. epi-

scopu dr. Ioane Vancsa si asistandu veneratulu capitulu cu clerulu gremiale, sub decurgerea carui'a militi'a stabila de la institutulu corectoriu de tíera descarcà mai multe pusicateure, ear noi depuseràm tributulu veneratiunei nòstre mai antâiu lui Ddieu ca imperatului imperatorilor, si dupa rogatiunea amvonului rostràm din genunchi rogatiunile prescrise dupa ritulu nostru pentru imperatulu nostru Franciscu Iosifu I., intonandu chorulu din candu in candu câte unu pasagiu din imnulu imperatescu, dupa care se departara cu totii cu impresiunea cea mai placuta in anime.

Dupa acést'a ne adunaràm cu totii pre la 2 óre dupa média la prandiulu diplomaticu datu de ilustritatea sa d. episcopu in onórea dâlei, unde asemenea nu lipsi descoperirea sentimentelor nòstre, candu ilustritatea sa d. episcopu redicà toastulu primu si cu o elocintia preclara manifestà sentiulu reverintiei, supunerei si alu fidelitatiei nòstre càtra imperatulu nostru ca parintele toturoru popóreloru, càtra imperatés'a nòstra ca mam'a toturoru popóreloru desub sceptrulu austriacu, cumu si càtra principele de coróna Rudolffu, orandu-le viatia indelungata, domnire ferioita in pace duravera, càci cu cea mai fierbinte dorire se nesuescu spre indestulirea toturoru natiunalitâtiloru, sub a caroru auspiciu singuru se póte sperá prosperitatea tierelor. Alu doilea toastu lu redicà consululu cetatiei Gregoriu Simai pentru ilustr. sa d. episcopu dr. I. Vancsa, carele intre celea multe mise pare a fí accentuatu si aceea, cà episcopii aru fí chiamati spre conlucrare la efeptuirea uniunei; grea misiune acést'a, càci cu greu si-póte omulu uitá originea sa si paserea sborulu seu. Alu treilea toastulu tienù judelesupremude la inclit'a sedria a comitatului Dobocci d. Samuele Felszegi pentru marinimitatea cetatiei libere regesci si a cetatianiloru, carii cuprindu in midiloculu loru doi din factorii principali ai natiunei (ai carei? Red.), veneratulu cleru adeca si inclitulu oficiolatu alu comitatului Doboc'a, a caror'a tienta comuna e inaintarea binelui publicu si pre osebite campuri literarie in florirea natiunalitatiloru si sprigionirea tronului Maestatiei sale Franciscu Iosifu I.; deci patrungi cu totii de detorintiele nòstre sacre faciã cu imperatulu nostru, fia-ne viati'a câtu de scumpa si placuta, trebue se o jefinu si, de e lipsa, se o espunemu cu resolutiune firma, curagiu si virtute pentru imperatulu nostru. — Astfeliu decurse acést'a solemnitate, despartîndu-ne deolalta cu acea oftare sincera, ca Ddieulu celu atotpotinte se apere pe prea bunulu nostru imperatu si mare principe prin angerulu seu tutelariu si se lu acopera cu egid'a s'a. —

Clarissime Domnule! Cu acést'a ocaziune mi-am propusu a refrange cev'a, despre ce in nru. 14 alu „Sionului r.“ „unu fiu alu diecesei“ se nesuesce a scrie; dara, reu fiindu dinsulu informatu, nu póte bine informá nici pe publicu, ci asia-dicendu dà cu bot'a in balta. Elu adeca in corespundintia sa din 5 Iuliu a. c. in amintitulunumeru, punendu defectulu propasirei nòstre scolari in lips'a càtiloru scolarie, dice: „Estu defectu, ast'a mare piedeca a prosperarei nòstre e lips'a cartiloru scolastice poporali.“ Puçina esperintia se pare a avé despre lucrulu din vorba fiulu diecesei nòstre. De si-ar luá dinsulu ostenela a mierge pana la onorat'a cancelaria diecesana, ar vedé, cumu zacu càtile scolastice de lipsa pentru scólele poporali; ar rescí, cà câte si mai câte ordinatiuni nu emanara in privintia acést'a, si cà de ce càrti au lipsa; s'ar convinge, cà ce facura unii mai zelosi, nevoindu-se a si-provedé scólele si pe scolari cu cartile de lipsa; eara déca altii mai nepasatori si inertii nu facu destulu ordinatiuniloru emanate si deaceea nu pretotîndeni inaintàm dupa dorintia, cine pórtã vin'a? Si cumca intr'adeveru nu càtile scolastice suntu defectulu inaintarei in cultura a poporului nostru, onoratulu fiu alu diecesei s'a potutu convinge din not'a clarisimului d. redactore alu „Sionului,“ facuta la corespundintia-i; se va poté convinge si din urmatóriele. Defectulu inaintarei in cultura a poporului e adeca neregulat'a amblare a prunciloru la scóla, si

in acést'a privintia nepasatori'a esecutare a ordinatiuniloru mai inalte; apoi lips'a mediulóciloru necesarie spre cumperarea cartiloru, deórace in anii acesti critici trecuti unii din caus'a recóltelorule rele ajunsera la sapa de lemn; si in fine prealocurea reu'a propunere a invetiatoriloru. Acestoru rele in sa credemu cà li se va pune capetulu câtu mai curendu, deórace in privintia ast'a se si facu mereu pasii cuventiosi prin v. ordinariatu diecesanu, si ilustr. sa d. episcopu dr. I. Vancsa, carui'a i zace tare la anima cultur'a si inaintarea poporului nostru, nu pregeta a misicá tóta pétr'a pentru organizarea diecesei sale, atátu in privintia basericeasca, câtu si scolara, implinindu-i-se si pana acumu tóte doririle avute si in puçinu tempu facundu multu. Pentru cà abia a trecutulu anulu de la suirea ilustr. sale pre acestu tron archiereescu, si acumu avemu tipografia diecesana; s'a congruatu clerulu din pãrtile adnecate; s'a organizatu seminariulu domesticu diecesanu teologicu cu o competintia anuala de 14,108 fl. v. a., din care suma 11.708 v. a. suntu asemnati din fundulu religiunariu alu Ungariei, cealalta suma de 2.400 din casea erariului pe spesele Transilvaniei, din care in totu anulu suntu a se sustiené 50 alumni clerici, 5 profesori si 4 superiori; apoi amu primitu directiva pentru conscrierea parochieloru transilvane si a scóloru. Tóte acestea fapte maretie vorbescu ele de sine; dee in sa bunulu Domnedieu, ca decátu acestea se potemu vedé si mai mari, si ne si nutresce aceea dulce sperantia, cà fiindu barbatulu doririloru nòstre ilustritatea sa domnulu episcopu dr. Ioane Vancsa unu adeveratu Mecenate alu scientieloru, va fí si unu Mentoru alu natiunei romane si alu santei nòstre religiuni, alegundu-si de cinosura dis'a marelui oratoru Cicerone: „Nec me vixisse poenitet, quoniam ita vixi, ut non me frustra natum existimem.“

A. A.

Starosiu, 16 Augustu 1867.

Spectabila Redactiune! In lun'a trecuta se tienù aici adunarea sectiunei a IV. din reuniunea „Gustavu Adolfu.“ Nar poté cinev'a se si-imaginedie, cu câte preasteptari a fostu poporimea ev. lut. pregatita pentru diu'a destinata. De curiositate am mersu si eu la beserie'a ev. lut., unde dupa cantarea unoru psalmi si a unui concertu musicale, unulu dintre preotii adunati a tienutu una prediciune, in carea cu deosebire s'a accentuatu: càta fericire natiunala si spiretualã a descinsu preste poporimea sasa, decandu a primitu reform'a religiunara introdusa de renunitulu Luther; deci ca se se póta redicá beserice solide, unde numai s'ar aflá viatiundu câtu de puçini crestini ev. lutherani, se grabésca fiacarele cu denariulu seu intru ajutoriulu celoru amerintiati cu peritiune; càci ajutandu pe acei'a, pre Domnedieu voru ajutá. Dupa mai multe se incepù apoi ratiociniulu, unde fiacare comuna se cetia in audiu, câtu a contribuitu in decursulu anululu trecutulu, si asia mai departe. „Beata natio paudens et circumspecta!“ Besericele loru dearòndulu suntu inzestrate cu totu feliulu de venite si suntu intarite si infrumsetiate ca nesce castele, si totusi cumu se preingrigescu si pentru celea dinnou infientiande, numai se se póta edificá dupa tenorulu loru indatinatu! — Ce suntu in sa besericele nòstre in proportiune cu celea ev. lut.? cine va fí caletoritu prin Transilvani'a, va fí vediutu, càci despre ele gustulu esteticu me retrage a face cev'a descriere. In adeveru lipsele nòstre suntu unu leghionu; dar candu ar sosi ór'a aceea prea ferioita, in carea s'ar poté pune fundamentulu unei astfeliu de reuniune si pentru noi, dieu amu poté tresalta; càci atunci s'ar fí mai facutu unu pasiu dintre cei mai escelinti càtra prosperarea santei nòstre beserice.

T. V. Bourza,
parochu gr. c.

Rom'a, 15. Augustu 1867.

Canonisatiunea fericitului Iosafatu Kuncewicz archiepiscopulu gr. c. rutenu din Polotsk, a fostu mare intemplantu pen-

tru biserică de ritul grecesc. Acesta a făcutu se se nasca vointă, de a celebră unu triduu solemn de serbatore intru onorea noului santu in biserică intitulata a s. Atanasiu, carea e impreunata cu colegiulu greccu si in carea asistinti'a la cele sante o facu alumnii acestui institutu, ce de secolu infloresce in Rom'a si cu alte colegie de aceea-si natura testimoniéza provedinti'a adoperata de pontificii romani spre avantagiulu bisericeii grecesci.

Triduuu se serbă in zilele 12, 13, 14 a lunei Iuliu cu pompa asia de splendida, câtu mai splendidă seau mai marétiã nu s'a potutu desideră. Biserică aceea, carea in configuratiunea sa arhitectonica si in ornatiune e de totu propria sacrei liturgie grecesci, s'a si ornatu in modu corespundinte gustului predominante in acelu caracteru, si pentru aceea ornamentele s'au facutu tôte cu auru. Asupr'a bemei, carea dupa recerinti'a ritului grecescu inohide altariulu principalu, in medilocu de radie stralucitorie triumfă icón'a, pe carea eră depinsu Iosafatu in glori'a sa.

In diu'a d'antăia functiunile sacre s'au celebratu dupa ritulu greccu-rutenu. Demanétiã celebră escelinti'a sa Spiridonu Litwinowicz metropolitulu de Leopole, avendu de concelebranti pre ilustr. sa Iosifu Sembratowicz, arhiepiscopu de Nazianzu, (carele e episcopulu grecescu resiedinte in Rom'a,) si pre il. sa Rafaele Popow, episcopu administratoriu apostolicu alu Bulgariloru uniti. Au luat parte la celebrarea misei pontificali patruspradiece preoti ruteni, parte celebrandu, parte asistendu, si doi diaconi. Cantările s'au cantatu slavesce de treidiecei de cantareti sub conducerea cavalerului Salvatore Meluzzi, maestru de capela in biserică vaticana. Dupa amédia-di s'a cantatu inseratulu de susu amintitii preoti ruteni in limb'a si melodii'a loru. Oficiatoriulu a fostu il. sa Popow si a asistatu metropolitulu Litwinowicz, carele inainte de a se finí psalmodii'a se sui pre cathedra si tienù in limb'a rutena o predica in onorea Santului. Terminandu-se oratiunea laudatória s'a finitu inseratulu.

In diu'a a două, pentru a insemná uniunea bisericeii occidentale cu cea orientale, functiunile s'au tienutu in ritulu latinu. Incruentulu sacrificiu a fostu celebratu pontificalmente de il. sa Paulu Brunoni, arhiep. din Taron, vicariu apostolicu patriarcalu pentru latini in Constantinopole. La inseratu a pontificatu il. sa Ioanu Morango, episcopu de Tine si Micone. Cantarea, ce a acompaniatu aceste sacre functiuni, a fostu esecutata asupr'a notelor clasice ale lui Palestrin'a. Inainte de inseratu rev. p. Ieronimu Kaissiewicz a rostitu in limb'a polona elogiulu santului arhiepiscopu din Polotsk.

In diu'a din urma a triduuului pontificalele s'au facutu grecesce. Demanéti'a il. sa Gregoriu Iusefu, patriarhulu antiöchianu a Greciloru melchiti, a celebratu solemn u. liturgia, asistandu episcopii Meletiu Findi de Eliopole, Ignatiu Accani de Hauronu, Teodosiu Cojungi de Sidonu, si administratoriulu apostolicu alu Bulgariloru, cari toti au concelebratu cu il. sa patriarhulu, asistandu patru preoti si doi diaconi. Cantarea, compusa asupr'a stilului greu din a. 600*), a fostu esecutata de unu coru de cincidiecei de cantareti, sub conducerea sus-amintitului Meluzzi. Dupa amédia-di rev. d. Calistu Giorgi dise in limb'a italiana elogiulu Santului, dupa aceea sus-amintitulu episcopu de Nazianzu a pontificatu la inseratu grecesce, carele a fostu acompaniatu cu cantulu propriu de aceea-si liturgiã decătra alumnii colegiului. — Incheierea sacreloru functiuni se fece cu imnulu ambrosianu, carele a fostu intonatu de eminentisimulu domnu card. Reisach, cu cantulu s. eucharistié. si cu trin'a benedictiune cu augustisimulu sacramentu.

In cele trei demanetie s'au dusu in biserică s. Atanasiu, spre a celebră incruentulu sacrificiu, câtiv'a dd. cardinali. Multi au fostu episcopii si mare numerulu preotiloru de unu cleru si de altulu si apartieninti de diverse rituri orientali, cari s'au

*) Auctoriulu dinsei a fostu ilustr. si rev. d. Lauretu Iacovacci, v. rectorulu colegiului greccu.

fostu dusu acolo-si pentru acel'a-si scopu, si in acelu modu au aretatu tóta varietatea, carea prelunga unitatea credintiei face asia de suprindiatória liturgiã catolica. Sant'a biserica a fostu totdeun'aplina de fideli, cari s'au dusu respundiendu invitatiunei sacre, publicate in diu'a a 5. l. a. de eminentisimulu cardinalu vicariu, carele esortă pre credintiosi, ca se inaltie lui Domnedieu rogatiuni in onorea martirului arhiepiscopu, carele a capetatu acumu aureol'a de santu, ca cu intercesiunea luise aduca momentulu oftatu, de a vedé reintörse la unitatea credintiei lui Christosu popórele desbinate. Acestu conceptu eră reproducu si in inscriptiunea ocazionali latina *), carea se cetiã deasupr'a portei cei mari a bisericeii.

A fostu splendida si iluminatiunea, ce se fece spre a mai redicá maestós'a faciã abisericeii in tôte trei zilele, spre care scopu s'au pusu picture, transparente cu incón'a Santului, si stém'a s. parinte si a ordului vasilianu **), de carele se tieneã s. Iosafatu. Concertulu musicci militari in serele sus-amintite a desfatatu poporulu adunatu in mare numeru la piatia, sunandu cu cunoscut'a maestría si precisiune piesele cele mai alese de musica.

Solemnitatiloru triduanu, cari pentru a serbá canonisatiunea martirului arhiep. Iosafatu Kuncewicz s'au celebratu cumu amu disu, in biserică santului Atanasiu, alumnii colegiu, lui greccu au voitu a adauge o academia literaria in onorea aceluia-si Santu. La acest'a au fostu si prin aceea stimulat, căci noulu Santu se póte, pentru órecare cauza, a se consideră de glori'a institutului loru; pentrucă desí Iosafatu in dinsulu n'a petrecutu, totusi cine a formatu principalmente anim'a lui spre virtute, si cine a contribuitu la educatiunea lui relegiósă-scientifica in Ateneulu de Wiln'a? Acel'a a fostu Velaminu Ruski, unulu dintre cei mai valorosi elevi ai aceluia-si colegiu potificiu, carele s'a fostu inaltiatu la asia mare renume, câtu pentru faptele sale s'a numitu de Urbanu VIII. Atanasiu Rusci.

Esercitiunea literaria a avutu locu dupa amédia-di in diu'a a 16., si la dins'a au luat parte nu numai cei mai inaintati alumnii cari acumu suntu in colegiu, ci inca si câtiv'a, cari si-au capetatu in dinsulu educatiunea si s'au intorsu in Rom'a numai pre serbatorile canonisatiunei si a centenariului. Intre acesti'a in loculu primu il. si rev. domnu Gregoriu Iusefu, patriarculu antiöchianu alu Greciloru melchiti, carele a binevoitu a deschide academiã, recitandu in limb'a latina o nobila si erudita preludere, in carea espuse causele, pentru cari suntu de a se esaltá gloriele santului Iosafatu in desclinitele limbe, vorbite de popóre, la cari e adoptata liturgiã grecesca. Eara aceste limbe s'au cunoscutu din compunementele poetice, recitate dupa pros'a latina, cari compuneri au fostu scrise in limbele araba, grecesca literaria si vulgara, ruténa, romana, bulgara, apoi magiara si polona. Câtev'a au fostu si latinesce seau italiennesce, limbe, pre cari alumnii le invétia si si-le facu familiari prin usulu si aplicatiunea la studiile scientifiche. In acestu modu academiã a reesitu varia fórte ca si subieptulu compusetiuniloru, din cari fiacare se referiã la unu faptu anumitu alu viatiei Santului, si se cetiã si in o carticea italica tiparita si distribuita auditoriloru ***). Placerea pentru poesiele notate a crescutu dupa aceea prin cantarea loru vocala si instrumentala, carea urmá cele trei parti, in cari a fostu divisa academiã. Junele maestru Andrea Meluzzi a diresu aceste productiuni musicali †), cantate in solo de profesori valinti, si in comunu de 50 de cantareti alesi.

*) HIEROMARTYRI INVICTO, IOSAPHATO KUNCEVICIO, POLOCENSI ARCHIEPISCOPO, COELESTIUM HONORIBUS A PIO IX. PONT. MAX. DECRETIS ATTRIBUTIS, ALUMNI COLLEGII GRAECI, PIETATIS LAETITIAEQVE CAUSA, TRIDUANA SOLEMNIA CATHOLICAE UNITATIS STRENUO ADSERTORI. — **) Care e o columna in mediloculu focului, cumu eră s. Vasiliu. — ***) S'a compusu de rev. d. Ios. Conti, prof. de elocintia in pontificiulu colegiu urbanu, de propaganda fide. — †) Auctoriulu loru a fostu laudatulu rev. d. L. Iacovacci, protectorulu colegiului grecescu, facundu-le tôte acestea spre a si-demustrá zelulu si amórea sa cătra Greci.

Eminentissimi purpurati, episcopi si alti prelati in mare numeru, si alta ceta de persoane alése, si de invetiati de aici si straini, au luat parte la academi'a, ce reesi cu efectu forte placutu, si carea trebue numierata intre cele mai grandiose, tinue cu ocasiunea solemnitatiloru acumu celebrate.

Alumnii romani

ai colegiului atanasianu din Rom'a.

A m v o n u l u .

Cin'a unui boieriu,

(predica popor. pre dominec'a a patruspradiecea dupa rosalie.)

„Cà multi suntu chiamati si puçini alesi.“ Mat. 22.

In evangeli'a, ce o-ati auditu asta-di, I. Christosu a asemenatu imperati'a ceriului omului imperatu, carele a facutu nunta fiului seu. Cà precumu nunt'a e o serbatore de bucuria, astfeliu si imperati'a ceriului este o gustare de bucuria; precumu la nunta se chiama multi, astfeliu si la vesel'a imperatiei ceresci totu omulu; precumu la serbarea nuntei cei chiamati au datina a se imbraca in vestmentele cele mai alese si instruite cu flori, astfeliu si la imperati'a ceriului numai acei'a potu se ajunga, cari suntu imbracati in vestmentulu nevinovaliei si infrumsetiati cu florile virtutei. Din cuprinsulu evangeliiei, i. a., ati potutu precepe, ca ospetii au greitu; ca unii n'au voitu se marga la nunta; eara unulu, ce s'a infacisiatu, n'a fostu dupa cuvintia imbracatu de nunta, dreptce la porunc'a imperatului a fostu scosu afara; ca „multi suntu chiamati, si puçini alesi.“ Cari cuvente ca se le poteti catu mai luminatu precepe, ve voiu pune ca in esemplu (pilda) inaintea ochiloru „cin'a unui boieriu“, din a carei'a cuprinsu vomu fi in stare a cunoaste insemnatarea evangeliiei de asta-di. Fiti cu luare aminte! —

Odinora a locuitu intr'unu satu asediatu pre unu siesu frumosu cutare boieriu forte avutu, carele tare si iubia iobagii sei. Curtea boieriului era afara de satu pe unu dealu verde; dealulu forma o insula, ca impregiuru-i curgea o apa afunda de trei sute de pasi de lata. Ceva podu artificiosu nu ducea in curte, ci pe sem'a boieriului in portulu decatra curte steteau nai mai mari si mai mici care de care mai pompose. In turnulu curtii era unu barbatu imbracatu in vestmente albe, carele da semnu cu trombiti'a, decateori boieriulu se departa seau reintorcea. Era insa preste apa trasa o punticica statatoria numai din o scandura de bradu; cei ce voeau a vede pre boieriu, seau avea dorintia de a vorbi cu elu, trebuiau se treca peste acea punticica, si inca trede, ca nu cumva se cada in adunculu apei.

Boieriulu era veduvu; multu iubia singuratatea, viatiua retrasu, sierbindu lui Ddieu. Unu singuru fiu avea, si se deprindea intru crescerea religioasa-morala a celui'a, nesuindu-se, ca in anim'a fiului seu pastrandu nevinovali'a, se-lu faca demnu de viati'a vecinica. In fiecare di de domineca si serbatore mergea la beserica cu fiulu seu dimpreuna, unde nu numai s. liturgia, ci si invetiaturele ddieesci le asculta. La prandiu fiulu boieriului era detoriu a spune cele ce a auditu si invetiatu in beserica. Odata, candu trebuia se faca acest'a, cu tota sinceritatea marturisi parintelui seu, ca elu multe frumose, folositorie si imbucuratorie a auditu, insa n'a fostu in stare a precepe insemnatarea aceluor cuvente ale lui Isusu: „Multi suntu chiamati, insa puçini alesi.“ Boieriulu graciosu se mira de isteti'a si sincer'a dehiaratiune a fiului seu, si asia i grai: „Bine, fiule! deca tu

n'ai cuprinsu cu mintea intielesulu cuventeloru dese, preste scurtu te voiu lumina prin esemplu asupra greleloru si totodata misteriozeloru cuvente ale lui Isusu.“ Si a inceputu a vorbi despre alte lucruri salutarie.

A sositu cea mai deaprobe sambeta. Atunci boieriulu tramise in satu cu o scire imbucuratoria pre celu mai credinciosu alu seu servu. Acest'a adeca vesti poporului, ca pre domineca sera boieriulu cu multa voia buna invita la o cina stralucita si petrecere cu jocu impreunata pre toti barbatii si tote femeile, cari voru fi imbracati curatu si voru trece peste punticica de bradu; dehiarandu totodata, ca pe prunci i va trece altadata la sine cu naica cea imbracata in vionu albu si intraurita. Totu satulu salta de bucuria. Numai crismariulu, carele era unu judanu, a ingalbinitu la acest'a scire, si implendu-se de pisma, cugeta de midloce de resbunare; ca elu singuru a fostu eschisu si opritu de le cin'a boieresca.

Dominec'a a sositu. S. liturgia si inseratulu toti lu-au ascultatu cu cea mai mare pietate. Earu dupa aceste totu poporulu a inceputu a mierge imbracatu serbatoresce, ca se treca in curtea boieresca preste puntea cea lunecosa si angusta. Si ce li s'a datu a vede? La capetaiulu puntiei a redicatu cortu judanulu, si intre sunelele muziciei a inceputu a mesura cele mai alese vinuri, si a asternutu pre mesa totu feliulu de mancari, svatuindu poporului, ca in curte numai atunci se treca, deca va apune soarele si voru straluci ferestrele de luminari, eara pana atunci se se bucura si veselisca, ca asta-di va da in daru, eara mane pentru bani. Si a fostu nemarginita voia cea buna intre poporu, au mancatu si beutu cu totii.

Toietulu provenitu din vesel'a cea nemarginita a patrunsu pana la curte; boieriulu s'a intristatu forte pentru cele intemperate, si mai in multe ronduri fece a se da semnu cu trombiti'a, ca se i destepte. Insa acei'a n'au auditu cuventulu chiamatoriu, ca de vesel'a s'au ametitu, si de vinu s'au imbetatu. In urma a inseratu; nuori grei au acoperitu totu ceriulu si degrabu a intunecat, eara ventulu cu tota fura a inceputu a sufla, si redica valorile apei in susu si in diosu. Deodata au inceputu a straluci tote ferestrele de radi'a a loru mii de lumine; atunci carciumariulu intr'unu tonu ironicu estmodu incepu a grai catra poporu: „Amiciloru (pretiniloru)! Ferestrele stralucescu, boieriulu si-au aprinsu lusterurile cele aurite, music'a resuna in curte, mesa e pomposu asternuta, cin'a gustuosa e gata; grabiti-ve la ospetiu.“ Poporulu se inspaimenta, si indata se imbuldira la punte si incepura a pasi peste punticica ce se clatina; insa parte ametiti de puterea vinului, parte de fura ventului, toti au caditu in apa. Udi si tinosi au esitu abia la tiermuri, intre sfedi si injurature cumplite s'au reintorsu in satu, eara judanulu cu o bucuria infernala privia la pasii loru cei impleteciti.

Numai optu s'au aflatu, carii inca de cu diua si in tempu liniscitu au trecut: 1) unu seracu, insa omu de omenia, blandu si cu frica lui Ddieu; 2) unu barbatu forte modestu, carele nicandu pre nimene n'a vatematu, si pre carele nimene nicandu si nici cu unu feliu de vatemare n'a fostu in stare a lu mania; 3) o veduva necasita si amarita, pre carea din totu satulu nimene nu a mangaiat'o; 4) unu orfanu flamenditu si insetosiatu, carele totusi avea datina, de trei ori peste da a se roga pentru boieriu; 5) o cuvioasa feta betrana, carea orecandu a fostu avuta, insa din indurare tote le-a impartitu intre seraci si bolnavi; 6) unu june cu-

ratu la anima, carele erá nepetatu, si tóta bucurí'a sa o aflá in Ddieu; 7) o muiere blanda si iubitoria de pace, carea nicicandu cu nimene nu s'a sfaditu; si a 8) unu omu betranu fórte de tréba, ale carui frumóse virtuti locuitorii nu le-au sciutu pretiú, si pre carele fàra de nici o vina indelungu l'au urgisitu ómenii cei faradelege.

Pre acesti'a, candu au trecut prestre punctic'a de bradu, i-au luatu séma cei cufandati in petreceri diavolesci, si cu o furia selbatica au inceputu a sbierá dupa ei, ma au aruncatu cu pietre dupa dînsii, ca se i stropésca si silésca la rentórcere. Insa acei'a n'au bagatu in séma tóte injuriile, ma pentru tóta lumea nici inderetu n'au privitu, ci pasiá linu si cu intiepletiune prestre puntea angusta si lunecósa. Insu-si boieriulu i-a primitu cu tóta amórea, si i-a petrecutu in chiliele sale cele mai pompóse si inundate de stralucire, si i-a ospetatu boieresce, veselindu-se pana demanétia. Eara candu diuorile de demanétia si-au reversatu radiele sale aurie prestre curte, a chiamatu boieriulu pre camerariulu seu, poruncindu-i, ca celoru optu prestre tóta viati'a se le dee pensiune cuvientiósá. Si i-a imbracatu pre toti in vestmente albe si scumpe, si le-a pusu cununa de argintu pre capu, si suindu-i in cea mai pompósa corabia, intre sunetulu muziceii celei mai armonióse, i-a petrecutu pana la tiermuriu apei si de acolo in satu, pre fiacarele pana la locuinti'a propria.

Scomotu mare s'a facutu in satulu intregu. Curiositatea a atrasu multíme de poporu; unii se bucuráu de fericirea celoru optu, altii le pismuieáu, eara altii plini de intristare diceau: „Vedeti, cumu ne-amu batutu jocu de dînsii, candu treceáu peste puncticica, si cumu amu aruncatu dupa ei cu pietre, numai ca se se reintórne; si vedeti, intru ce onóre destinsa s'au impartasítu, si in vestierí'a boieriului este moscenirea loru!“

Dupa-ce au trecut tóte aceste, a intrebatu junele boieriu pre tata-seu, dîcundu: „Spune-mi mie, prea iubite parinte, pentru-ce ai facutu acést'a bunatate cu acei optu ómeni?“ Eara betranulu boieriu astfeliu a respunsu: „Fiiule! Iea aminte la cuventele mele, si asculta invetiatur'a mea. Deaceea am facutu acést'a destingere cu acei optu ómeni, ca se poti precepe si cuprinde intiesulu cuventelorui lui Isusu, pre cari mai deuna-di nu le-ai cuprinsu. Cà, vedi! precumu eu am chiamatu in curtea mea pre toti satenii la petrecere: astfeliu si Ddieu a chiamatu tóta lumea la bucurí'a cerésca. Si precumu in curtea mea trebuiá toti se se infaçisiedie in vestmente serbatoresci, trecundu prestre punctic'a cea angusta, carea te imple de frica: asia si in imperati'a cea cerésca numai imbracati in haina de nunta si nepetati potu se ajunga ómenii, nu pre calea cea larga si comóda, ci pre calea cea angusta si spinósa a totu feliulu de necasuri. Insa precumu crismariulu judanu, imflatu de pisma le-a statu in cale chiamatilorui miei cu man-cari, beuturi si musica: astfeliu si diavolulu stá in cale chiamatilorui la imperati'a cerésca cu vorbe amagitórie, cu insielatiuni, si cu ambiarea a totu feliulu de veselie stricatorie de fericire, orbindu-i si asurdîndu-i. Ospetii miei numai atunci au inceputu a trece spre curtea mea, dupa-ce a inseratu, a innuoratu, a inceputu a suflá ventu infricosiatu, incátu toti au lunecatu in apa: intogm'a si din crestini cei mai multi numai atunci incepu a pasí pre calea cea grea a raiului, candu le-a sositu sér'a viatiei si incepe a suflá ventulu celu infricosiatu a mortii, fàra ca se se pocaiésca, si astfeliu se cufunda si alérga spre vapai'a cea nestinsa a iadului. Si precu-

mu din multímea poporului satescu numai puçini, adeca optu, au ajunsu la cin'a mea: asia si din multímea poporului din lume numai ostasii celoru optu fericiri voru ajunge la imperati'a cerésca. Si in urma, fiule, precumu eu pre cei optu i-am prevediutu cu pensiune cuvientiósá peste tóta viati'a loru, si i-am imfrumsetiatu cu cununa de argintu: asia si Ddieu pre alesii sei i va incununá cu fericirea nemarginita a bucuríei ceresci. Acumu ai potutu precepe, dulce fiule, ce insemnătate si intiesulu au cuventele lui Isusu, cari dîcu, cà multi suntu chiamati, si puçini alesi.“

Unu surisu dulce si mangaiatoriu s'a reversatu pre faci'a boierasiului. In semnu de adeverinti'a si-a plecatu capulu si a sarutatu man'a parintelui seu. Si de acólea n'a mai amblatu pe corabi'a cea stralucita si comóda, ci pre puntea cea de bradu, angusta si lunecósa, ca nicio-data se nu piérda dinaintea ochiloru calea cea grea, ce duce la imperati'a cerésca. —

Astfeliu urmati si voi, i. m., incungiurandu prelegiurile cele nenumerate, cari duc la peritiune, si urmandu singuru calea cea angusta si anevoiósá, ce duce la fericirea eterna. Amin.

Vasiliu Popu,
parochu gr. c. in Busiacu.

Literatura.

Noptile carpatine, seau istori'a martiriloru libertatei, romantiujist. de I. C. Dragescu. Pest'a 1867. Pr. 1 fl. 50 cr. Romantiulu presinte, carele si-luà de substratu revolutiunea lui Hor'a din 1784, credemu cà va impresiuná placutu pre fiacare lectoru romanu binesentitoriu. Intr'insulu anevoiá va poté aflá cinev'a si numai un'a spre-siune, carea se vateme câtu de puçinu purulu sentiu religiosu-moralu, ce ca o vergura e ereditu in poporulu romanu. Deaceea aplaudamu tenerului scrietoriu atátu din respectulu acest'a, câtu si din cel'a alu romanismului in oriente, cu care idea se incérca a familiarisá pre totu natulu romanu; i aplaudamu in urma si din respectulu tempului de faci'a, carui'a asia de bine corespundu tóte cercustarile cuprinse in acestu opu. Cine póte ar mai dorí cev'a ici cólea, aduca-si aminte de impregiurarile, in cari traimu, unde nu totu, ce vrei, poti se si faci. Dóue dorimu auctorului: latírea opului prememoratu si contiunare pre calea apucata, folosindu subiepte totu asia de insufletitórie scóse din istori'a natiunala.

Spinoza's neuentdecker Tractat von Gott, dem Menschen und dessen Glückseligkeit; untersucht von Dr. Christoph Sigwart, Prof. der Philosophie in Tübingen. Gotha, 1866. — Pr. 20 gr. d. a.

Opera selecta s. Ephraemi Syri, Rabulae episcopi Edesseni, aliorumque; e codicibus syriacis manuscriptis, in Musaeo Britanico et Bibliotheca Bodleyana asservatis, primus edidit I. Overbeck, ss. theol. et phil. doctor, prof. Oxonii. 1865.

Ochire prin lumea politica

(din 16—31 Augusta.)

Cronica interna. Despre decurgerca de pana acumu a consultarei delegatiuniloru, prelanga totu secretulu, s'au stracoratu totusi si in publicu câte v'a faime. Ele ne naréza de neintielegeri, cari aru domní intre delegatiunea pestana si cea vienesa. Precandu adeca delegatii senatului imperialu voru se se pertracte cu acést'a

cale nu numai cvot'a, cu carea are se concurga Ungari'a si tieretele-i adnescate la sarcinele comuni, ci si intrebarrea reimpãrtirii detorielor statului asupr'a ambelor diumetãti ale imperiului: preatunci magiarii aru lasã bucurosu deocãmdata la o parte cestiunea detorielor, de cari se dîce, cã dînsii n'aru fî neaplecãti a mantui statulu in chipulu celu mai usioru, adeca prin reducerea intereselor cadutiãrie dupa acele detorie, ceea ce firesce ar insemnã unu bancrotu de statu. In privintia cvotei asisiderea nu se invoescu. Magiarii vreu a luã aici de basa contributiunea, ce s'a potutu incaseã in anii din urma in tierete coronei unguresci, in a carei proportiune pre Ungari'a cu Transilvani'a si Croati'a s'ar veni se contribue pentru sarcinele comuni cãm 25%; nemtii dincontra pre bas'a contributiunei escrise pretindu 34%. Din aceste neintielegeri unii incepu a prognosticã naufragiu pentru impaciuirea perfecta cu Ungari'a, si prin urmare pentru dualismu. — Banulu Croatiei convocã pre comitii supremi la o conferintia, in carea se se fia desbatutu posibilitatea redeschiderei dietei croate. Regimulu pestanu debunasema nu va avé nici astadata maioritãtea acelei diete pre partea sa, pentucã partit'a natiunala croata sciũ padĩ o solidaritate esemplare pana in diu'a de adi. — Corón'a si insemnele regesci ale Boemiei, straportate anu pre tempulu resbelului la Vien'a, in 28 l. c. se tramisera cu mare pompa inderetu la Prag'a. Unii vedu in ast'a unu semnu, cã Boemiloru li se voru face concesiuini; dara desclinitu Boemo-Moravii privescu in acestu actu o nõua anchira de sperantia pentru redobendirea autonomiei legali a regatulu loru. — In Ardélu cu ocasiunea restauratiuniloru mai própsete comitetulu districtualu alu Fagarasiulu, apoi minoritãtile romanesci ale comiteteloru din comitatele Turd'a, Doboc'a, Clusiu si Alb'a inf. votara si respective insinuara represintatiuni cãtra Maiestãtea sa indreptãnde, in cari se respica dorerea natiunei romane pentru abrogarea legiloru din 1863/4, cari singure i mai garantãu incãtv'a drepturile sale natiunali-politice; dreptce se cere revalidarea loru, reconvocandu-se diet'a transilvana. Pre aiurea au fostu dorere! desbinati; ast'a apoi in unire cu multu-bucinat'a „marinimitate magiara“ fece, de Romanii mai pretotindeni suntu fõrte debilu represintati in numerulu deregatoriloru municipali nou-alesi.

Cronica esterna. Evenimentulu principalu, ce jõca adi rola in combinatiunile politice esterne, e convenirea imperatoru francesu si austriacu in Salisburgu in 18—23 l. c. Lumea vrea a sci, cã rezultatulu conferintieloru tiente acolo cu diligintia decãtra ambii monarchi deoparte, si decãtra Napoleonu si br. Beust deãlta-partã, ar fî planulu, de a infientiã o federatiune sudgermana cu Austri'a in frunte, prelanga care se fia mai venitu pre tapetu cudeosebire cestiunea orientala. Aliantia in sa formala intre Austri'a si Franci'a se nu se fia facutu din acea cauza, ca se nu se provõce printr'ins'a o legatura pruso-ruscsca.

Spani'a e revoltata. Insurgentii au si reportatu cãtev'a invingeri asupr'a armatei regesci. Revolutiunea o conduce generalulu Prim.

In Romani'a ear s'a facutu schimbare de cabinetu. Noulu ministeriu se compune din dd. Stefanu Golescu (unulu din triumvirii locutientiei domnesci de la 11 Fauru 1866) ca presiedinte si ministru de interne; Steege, de finantie; Dem. Brateanu, de lucrãrile publice; Teriachiu, de esterne; colonelulu Adrianu, de resbelu; Ant. Arionu, de justitia. Se sperãmu, cã credintiele politice ale nou-

lui ministeriu voru fî totu acele cu ale patrioticulu Ioanu Brateanu si ale soçiloru sei, a caroru retragere toti binesentitorii o regretéza.

Varietãti.

La gimnasiulu din Blasiu se deschide pre anulu viitoriu si o catedra profesoralã de desemnu cu salariu de 500 fl. v. a., si alt'a de gimnastica cu salariu de 400 fl. v. a. „Concordi'a“ cu totu dreptulu doresce si infientiãrea unei catedre pentru limbele romanice (francesa, italiana etc.)

„*Stabilimentulu s. Maria*“ e numele unui institutu de mare importantia, ce si-prefipse laudabilulu scopu, de a dá o crescere cuvientiõsa fiitõrielor mame de familia in soçietatea romana, si spre a carui redicare in Iasi se intrunã elit'a dõmnelõru romane din partile Moldovei, in frunte cu p. metropolitu din Iasi Calinicu Miclescu. Stabilimentulu va cuprinde: a) unu *asilu* pentru copilitiele orfeline serace; b) o *scõla primaria* pentru copilele, a caroru etate nu va mai permite a se tiené in asilu; c) o *sala de lucru* pentru acelea, carile nu voru avé alta perspectiva de esistintia in viati'a realã; d) unu *cursu normale* pentru celea ce voru aretã dispusetiuni particulari de spiritu si voru voi a se cuprinde cu instructiunea publica; e) unu *pensiunatu* pentru junile copile avute din clasele inalte, in carele acestea se primcsca o educatiune amesurata conditiunei loru, dandu familielor tõte garantiile sub raportulu religiunei si alu moralei, educatiune, carea o parte mare erãu nevoite se o caute la straini si in strainãtate, unde cu inceptulu se debilitã in acele june copile respectulu pentru religiunea loru, afectiunea pentru caminulu domesticu si amõrea pentru patri'a loru. Ddiẽu se binecuvente o intreprindere asia de salutaria!

In alumneulu rom. din Temisiõr'a pre a. 1867/8 se suscepu dej'a optu teneri romani, cari voru cercetã gimnasiulu temisioranu.

„*Fonduri comunali pentru tempuri de nevoi*“ e titlulu unui articlu interesantu in „Fõi'a Soçiet. rom. bucov.“ in carele, manecandu de la fõmetea de anu cu relele, ce o urmarira, auctorii O. R. si I. S. si-punu intrebarea, cã cumu se ne aperãmu in viitoriu de unu reu ca acest'a, carele ne ruinéza si starea materialã si cultur'a spiritualã? Respõndu, cã (prelanga cultura spiritualã, religiositate deplina, lucrãtivitate si crutiare mai mare) unulu din midilõcele cele mai bune ar fî pentru Romani infientiãrea fonduriloru preintitulate, la cari membrii comunali aru avése contribue in anii mai manosi bucate ca si la „*hambariele comunali*“, cari incepusera a se introduce pre ici pre cõlea in urm'a patentulu din 15 Maiu 1779. Bucatele, pentru mai secura administrare, aru fî a se preface in bani, pana-ce acesti'a aru ajunge sum'a suficiente, spre a poté cumparã dintr'ins'a bucate pentru intréãa comuna in cele 3—4 lune mai fãra bucate ale cutarui anu neroditoriu, etc. Ideã prea salutaria acest'a, carea se recomanda cu totadinsulu precugetarei preotiloru si docintiloru rom., cãci de acĩ incolo chiaru si in interesulu nostru avemu se portãmu grigia neadormita nu numai de inavutãrea spiritualã, ci si de cea materialã a poporulu romanu.

Ne rogãmu de restantiele din semestrele espirate.

Post'a redactiunei. P. t. domnului: V. B. in Sinteu. Amu primitu cu multãmãta.